

Fra hytte til hytte i det skandinaviske vinterfjeld

Tekst og foto: Gerner Thomsen

Er du træt af at tage til den samme hytte, du har lejet i Norge vinter efter vinter, og har du lyst til en mere udfordrende turform, hvor du ikke ender på samme hytte hver aften, så er dette måske noget for dig. Sverige og Norge byder på et veludbygget hyttesystem, som gør det mere overskueligt at kaste sig ud i det primitive liv på vinterfjeldet. Har du mod på eventyr, kan turene kombineres med overnatning i telt eller snehule, hvis du anskaffer dig det nødvendige udstyr.

Jeg har udvalgt fire områder i Skandinavien med hvert deres særpræg og forskellig sværhedsgrad. Ingen af områderne egner sig for en førstegangs skiløber. Det er nødvendigt, at man før har prøvet at stå på ski med en tung rygsæk uden for løjpe, og man skal være fortrolig med de situationer, der kan opstå ved fx dårligt vejr. Bedst er det, hvis man kan alliere sig med en erfaren skiløber, der før har prøvet at stå midt på den åbne fjeldvidde i en hylende snestorm, en halv dagsmarch fra hytten.

Områderne egner sig i principippet til ture hele vinteren. Er man den type, der helst vil undgå at møde andre folk på fjeldet, skal man tage af sted i januar, februar og det tidlige marts. Man skal absolut holde sig langt væk fra påsken, hvor fjelde ne forvandles til en levende myretue. Ulempen ved at tage af sted i den tidlige vinter er, at dagslængderne bliver markant kortere, ligesom vejret kan være betydeligt mere koldt og ubarmhjertigt. Risikoen for snestorm og -25° C er mindre, når man

først når hen omkring påsketid. Langt nordpå bliver dagslængderne i den tidlige vinter så korte, (soln er helt væk i en periode) at det ikke kan anbefales at tage af sted før i foråret, med mindre man er til vintermelankoli og rendyrket ensomhed. I foråret varmer solen meget mere, så man ligefrem kan være heldig at nyde frokostpausen i det fri uden at skulle slå kuskeslag. Foret er som regel også bedre, da sneen har fået tid til at sætte sig, så man ikke synker dybt ned, når man skal træde løjpe.

Aftenstemning i en hytte i Rondane.

RONDANE

Rondane ligger knap 300 km nord for Oslo. Det er Norges første nationalpark og et populært fjeldområde både sommer og vinter. Men som de fleste andre områder gælder det, at hvis man tager af sted i januar og februar, får man fjeldet næsten for sig selv. Da området generelt er nedbørsfattigt, risikerer man, at der mangler sne i den tidlige vinter. Til gengæld ligger Rondane forholdsvis godt beskyttet mod uvejr, og risikoen for laviner er mindre end i mange andre områder. De centrale masiver i Rondane er majestætiske og leder tanker hen på alperne.

Turforslag

Mysåsæter - Rondvasbu - Dørålsæter - Grimsdalshytten - Hjerkinn.

Turforslaget er gjort, så man undgår alt for bratte stigninger og svære passager, men det er et udmarket område at starte i for den mindre erfarene.

Ruten kan forventes at være kvistet en uge før påske. Etappen fra Mysåsæter til Rondvasbu er dog kvistet hele vinteren. Afstanden mellem hytterne er ikke større, end at de hver især kan tilbagelægges på én dag i godt vejr. Dermed bliver turen i principippet en fire-dages tur, men beregn syv dage, i tilfælde af dårligt vejr. Evt. ekstra tid kan med fordel bruges til at forlænge ruten, så man fra Rondvasbu tager til Bjørnholia og fra Bjørnholia videre til Dørålsæter.

Rondvasbu, Grimsdalshytten og Bjørnholia er alle betjente hytter, administreret af Den Norske Turistforening og åbnes ca. én uge før påske. Rondvasbu åbnes dog tidligere, som regel omkring skolernes vinterferie.

Dørålsæter er ligeledes en betjent hytte, men privat ejet. Alle fire steder findes desuden en selvbetjent hytte med DNT's standardlås, som kan anvendes uden for de betjente hytters åbningssæson. Kontakt DNT for yderligere information.

Fra Dørålsæter til Grimsdalshytten er det en spændende oplevelse at lægge ruten via Døråglupen, der er en meget seværdig kløft.

Kort

Topografiske i 1:50.000: 1519II, 1519III, 1718 I, (1818IV). Det sidste er kun nødvendigt, hvis man går via Bjørnholia.

Transport til og fra

Tag toget fra Oslo mod Trondheim og stå af i Otta. Fra Otta går der bus mod Mysåsæter. På Mysåsæter findes kun private udlejningshytter, som skal bestilles på forhånd. Men turen ind til Rondvasbu kan gøres på en halv dag, så man kan stadig kan nå det, hvis man ankommer til Mysåsæter ved frokosttid.

Turen ender i Hjerkinn, hvorfra der går tog mod Oslo.

Madlavning over Trangia petroleumsbrænder i -23 grader C.

Dovrefjeld. En flok vildrener dukker lige pludselig op.

På vej mod Åmotdalshytten. Løjpen må man selv træde.

På de højeste partier er jorden nogle steder så vindblæst, at det kan betale sig at gå med skiene i rygsækken.

har bestande af moskusokser og vildren, og der findes jærve. De sidste skal man dog nok ikke gøre sig håb om at få at se, men bevæger man sig uden for hovedruterne, er der gode chancer for, at man kommer tæt på en flok af rener eller moskusokser.

Turforslag

Grønbakken - Reinheim - Åmotdalshytten - Dindalshytten - Lønset

Ruten kvistes (pinde sættes i jorden med mellemrum på hele ruten) omkring en uge før påske. Grunden til at ruten starter ved Grønbakken i stedet for Kongsvoll er, at man starter højere oppe og slipper for opstigningen gennem skoven.

Etaperne er af en længde, så man i godt vejr kan nå frem til en hytte hver dag, men de er lidt mere krævende, end dem der er beskrevet for Rondane. Turen fra Grønbakken til Reinheim forudsætter tidlig start for at nå frem, mens det er lyst. Etapen til Åmotdalshytten er ikke så lang, men der er en stejl stigning op gennem Leirpull-skardet. Da hytten kan være svær at finde i usigtbart vejr, er der sat "fangarme" op (tætte markeringer af pinde vin-kelret ud fra hytten). Man kan evt. kappe turen mod Dindalshytte over i to ved at slå et smut inden om Loennechenbu. I godt vejr og med god kondition kan tu-

ren gøres på fire dage, men beregn syv for en sikkerheds skyld.

Evt. kan turen forlænges ved at tage fra Åmotdalshytten mod Gammelsæter og videre derfra til Dindalshytten. Fra

Reinheim kan man ligeført bestige Snøhetta, men det bør man kun gøre i godt vejr og senere på sæsonen, ligesom man skal have kendskab til lavinefarer. Reinheim er en selvbetjent hytte under Den Norske Turistforening, som er låst med DNT's standardlås. Åmotdalshytten og Gammelsæter er selvbetjente hytter under Kristiansund og Nordmøre Turistforening og står åbne. Dindalshytten er en selvbetjent hytte under Trondhjems Turistforening og er låst med DNT's standardlås. Loennechenbu er en ubetjent ulåst hytte med plads til højst fire personer (selv om der i hyttenbogen står, at der under et uvejr i påsken overnattede 18 personer!).

Kort

Topografiske i 1:50.000: 1519IV, 1419I, 1520III, (1420II). Det sidste er kun nødvendigt, hvis man går via Loennechenbu og Gammelsæter.

Transport til og fra

Der går tog fra Oslo mod Hjerkinn. Herfra er det nødvendigt at tage en taxa til Grønbakken, men det skulle kunne gøres for under 100 kr.

Man ender i Lønset, hvorfra der går bus til Oppdal og tog videre til Oslo.

Dovrefjeld

Nordvest for Rondane finder man et område, der egnar sig glimrende til en hytte-til-hytte tur. Det er ikke ligeså besøgt som Rondane, og terrænet er lidt mere kuperet. Ruten går forbi Snøhetta, som med sine 2286 m er den højeste top i Norge uden for Jotunheimen. Området

Norra Storfjället

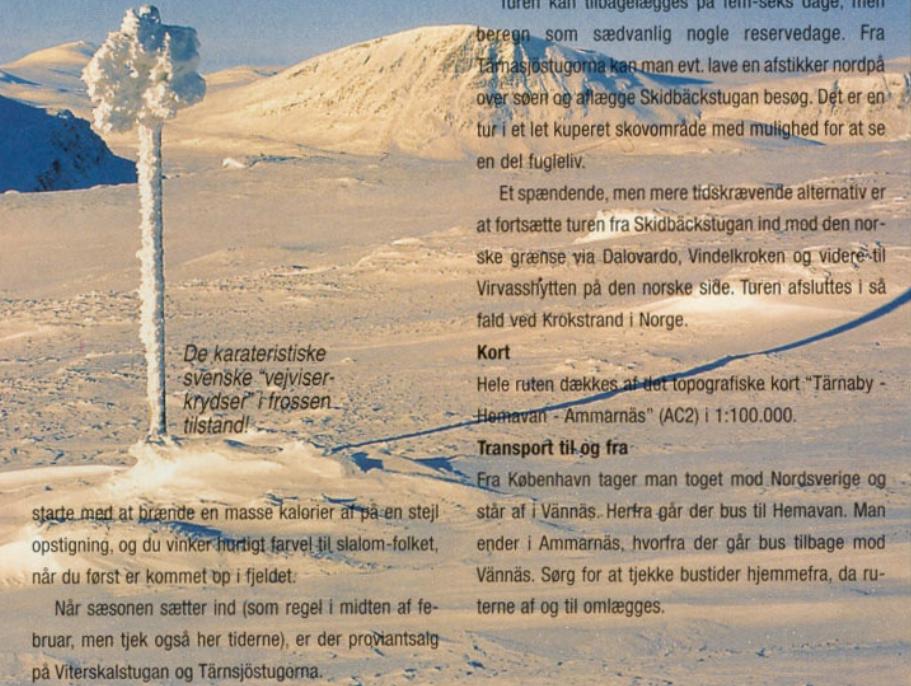
Norra Storfjället og Vindelfjällens naturreservat i Sverige udgør et glimrende alternativ til den, der synes det midt-norske højfjeld er lidt for råt og barskt. Her i det sydligste Nordland, ikke særligt langt fra Ingemar Stenmarks hjemby Tärnaby, får du en blid blanding af højfjeld og skov. Steder er ikke længere nordpå, end at man stadig får noget ud af dagene, selv om man kommer uden for sæsonen. Men i så fald gælder det om at være af sted om morgenens omkring solopgang! Uden for sæsonen er du næsten sikker på ikke at møde en sjæl.

Turforslag

Hemavan - Vinterskalsstugan - Syterstugan - Tärnsjöstugorna - Serrestugan - Aigertstugan - Ammarnäs

Det meste af ruten er mærket med de svenske "kryds"- og kommer du i sæsonen, vil der sandsynligvis være et snescooterspor, du kan løbe i.

Fra Hemavan, der er et alpint skiområde, kan det bedale sig at tage én af lifterne op. Så slipper du for at

starte med at binde en masse kalorier af på en stejl opstigning, og du vinker hurtigt farvel til slalom-folket, når du først er kommet op i fjeldet.

Når sæsonen sætter ind (som regel i midten af februar, men tjek også her tiderne), er der provantsalg på Vinterskalstugan og Tärnsjöstugorna.

På de resterende hytter sælges der ikke proviant, hvilket betyder, at du må bære på noget mad selv. Alle hytter har et nødrum, der står åbent uden for sæsonen.

Turen kan tilbagelægges på fem-seks dage, men beregnet som sædvanlig nogle reservedage. Fra Tärnsjöstugorna kan man evt. lave en afstikker nordpå over søen og anlægge Skidbäckstugan besøg. Det er en tur i et let kuperet skovområde med mulighed for at se en del fugleliv.

Et spændende, men mere tidkrävende alternativ er at fortsætte turen fra Skidbäckstugan ind mod den norske grænse via Dalovardo, Vindelkrogen og videre til Virvassiflytten på den norske side. Turen afsluttes i så fald ved Krokstrand i Norge.

Kort

Hele ruten dækkes af det topografiske kort "Tärnaby - Hemavan - Ammarnäs" (AC2) i 1:100.000.

Transport til og fra

Fra København tager man toget mod Nordsverige og står af i Vännäs. Herfra går der bus til Hemavan. Man ender i Ammarnäs, hvorfra der går bus tilbage mod Vännäs. Sørg for at tjekke bustider hjemmefra, da ruterne af og til omlægges.

På vej mod Tjäktipasset

Abisko - Kebnekaise

Her er ruten for den, som kan leve med at køre i et snescooterspor efter Kongsledens markante "kryds", sålænge udsigten er flot. Turen fra Abisko til Kebnekaise i det svenske Lapland byder på kanonflot natur med dale og vidder, der er mere vidstrakte, end dem man ser længere sydpå i Norge. Man løber tilmed lige forbi Sveriges højeste top, Kebnekaise på 2123 m. Eneste ulempe er, at reglerne for snescooterkørsel i Sverige er mindre restriktive end i Norge, så folk har lov til at ræse rundt på fjeldet. Det betyder, at du skal være indstillet på at møde måske op til 15-20 snescootere om dagen i højsæsonen. Omvendt er snescootesporene gode at løbe på ski i, så du slipper for selv at skulle træde løjpe, i hvert fald i højsæsonen.

Turforslag

Abisko - Abiskojaurestugorna - Alesjaurestugorna - Tjäktjastugan - Sälkastugorna - Singistugorna - Kebnekaise Fjeldstation - Nikkaluokta

Du skal beregne syv dage samt mindst tre reservedage til denne tur. Ruten er markeret med de karakteristiske svenske "kryds", så det er næsten umuligt af fare vild. Der er flere stejle opstigninger på turen, men snescootesporene tager som nævnt toppen af anstrengelserne.

Når sæsonen sætter ind, (som regel i midten af fe-

bruar, men tjek tiderne hos Den Svenske Turistforening, da de skifter fra år til år) er Alesjaurestugorna, Sälkastugorna og Kebnekaise Fjeldstation betjente hyttemråder, som sælger proviant. I de resterende hytter sælges ikke proviant, hvilket betyder, at du må bære på en del mad selv. Alle hytter har et nødrum, der står åbent uden for sæsonen, men det er meningen, at disse rum kun skal anvendes i nødstiflænde.

Turen kan med fordel forlænges med afstikkere ind i sidedale, hvor der er færre skiløbere. Fx kan man fra Tjäktjastugan tage til Nallostugan og videre til Sälkastugorna. Er man til topklatring og har den fornødne erfaring, kan Kebnekaise nemmest bestiges fra Singistugorna.

Kort

Hele ruten dækkes af det topografiske kort "Abisko - Kebnekaise - Narvik" (BD6) i 1:100.000.

Transport til og fra

Fra København går der tog til Abisko, hvor det er muligt at finde hotelovernatning og privat hytteudlejning. Fra Nikkaluokta går der bus til Kiruna, hvorfra toget går mod København. Enden i Ammarnäs, hvorfra der går bus tilbage mod Vännäs. Sørg for at tjekke bustider hjemmefra, da ruterne af og til omlægges.

Udstyr og forberedelse

Kontakt Den Norske Turistforening eller Den Svenske Turistforening inden turen, så du er sikker på at have de rigtige åbningstider på hytterne. I turistforeningerne kan du ligeledes få en nogle til de selvbetjente hytter.

Studér kortet omhyggeligt hjemmefra, så du allerede på forhånd har dannet dig et billede af ruten og ved, hvor det f.eks. stiger stejlt, og hvor det kan tænkes at være svært at orientere sig. Du skal være sikker på, hvordan man bruger kort og kompas. Vinterfjeldet er ofte svært at orientere sig i, da punkter, der normalt er markante, let bliver udvistet af sneen.

Sørg for at være i god form! Udbryttet af turen bliver større desto bedre din kondition er. Ting der ellers kan synes uoverskueligt (at gå de sidste fem km. til hytten, at slå telt op i dårligt vejr, at bevare humøret selv om man fryser, etc.) har man større chance for at komme let over med en god grundform.

Ski og støvler

Det er vigtigt, at man har et par ski, som egner sig til at gå uden for løje. Dvs., at de skal være bredere end almindelige løjeski, og der bør være ståkanter på, så man bedre kan styre skiene på en hård isskorpe. Skiene skal have et vist spænd, så voksen ikke slides for hurtigt af. Derfor er traditionelle telemarksski ikke at anbefale. Støvlerne skal have plads til mindst to par varme sokker og en indlægssål.

Tøj

Det giver sig selv, at man skal have varmt tøj med på en vinteretur. Svedtransportende kunststoffer og uld er sagen, mens bomuld er bandlyst. Flere lag tøj varmer bedre end få tykke lag, og det er obligatorisk at have noget vindtæt yderst. En balaklavahue eller hue, der kan dække kinderne og næsen i stærk blæst, er ligeledes nødvendigt. Snegamacher er en selv-følge, da man ofte selv skal træde løje.

Mad

På den Norske Turistforenings betjente og selvbetjente hytter kan man som regel købe mad. Sørg dog for at tjekke dette inden. Man kan således spare en del vægt, hvis man er parat til at betale prisen. Tag dog som et minimum søde sager som chokolade med hjemmefra, så du altid har nogle reserver af energi.

Andet

Af andet udstyr, som er obligatorisk i forbindelse med vinteretur, kan nævnes:

- Skivoks (vær sikker på at du kan dække et bredt temperaturinterval)
- Spade (god kvalitet og én til hver mand).
- Mindst én varm sovepose og ét liggeunderlag til gruppen (hvis nogen brækker benet og skal efterlades)
- Sovepose til hytten (behøver ikke at være meget varm, men hytterne er som regel kolde om natten)
- Førstehjælpsudstyr
- Et par gode snebriller
- Kort og kompas
- Windsæk (kun hvis man ikke har telt med)
- Reparationsgrej til bindinger og udstyr samt ekstra skispids.

Anbefalelsesværdigt udstyr:

Lille FM-radio til at høre vejrudsigten

Satellitnavigator (kan ikke gøre det ud for kort og kompas og kendskab til at bruge det!)

Skifeller/skind (gode i stejle opstigninger)

Evt. mobiltelefon som nødradio. Tjek hos de lokale om den virker på den valgte rute.

Udstyr hvis man sover i telt eller snehule:

- Petroleum/benzin -brænder eller Trangia med vinterbrænder. En Trangia vinterbrænder er dog ikke effektiv, når temperaturen falder til under -20°C. Beregn mindst dobbelt så meget brændstof som ellers, da der går meget energi til at smelte sne. Husk plade (f.eks. i masonit) til at stille brænderen på, så den ikke smelter ned i sneen!
- Snesav
- Graveposer og gravetøj
- Stearinlys
- Skurebørste til at børste sne af tøj og støvler, inden man går "indendørs"
- Varm sovepose og et godt isolerende liggeunderlag

Telt, snehule eller hytte?

De beskrevne ruter kan i principippet gennemføres, så man sover i en hytte hver aften. Der er dog flere fordele ved at kunne slå telt op eller grave en snehule. Dels er man mere uafhængig af hytterne, dels kan man f.eks. tillade sig at lave en afstikker uden at være sikker på, at man når frem inden mørkets frembrud.

Alternativet er også en stor fordel rent sikkerhedsmæssigt, hvis uvejret (eller blot vejr med dårlig sigt) bryder løs, eller hvis én brækker et ben. Derfor er det også et minimumskrav, at man har en spade med og er fortrolig med at grave sig ned i sneen.

Desuden er det en stor oplevelse at overnatte væk fra hytterne og opleve aften- og nattemstemningen i vinterfjeldet. Prisen, man betaler, er varme og komfort, men man kan jo evt. kombinere telt med hytte, så man nogle dage kommer indendørs.

Telt

Teltet bør være med snekanter, og stopperne skal være store nok til, at man kan få en ski igennem, så de sammen med staven fungerer som pløkke. Man kan også få specielle sneplokke, men ved at bruge ski og stave sparer man noget vægt. Husk dog lige at være sikker på, at der er nok turdeltagere, så der er tilstrækkeligt med "pløkke". Det er rarest at have telt med apsis, så man har bagagen tæt på. Hvis rygsækken skal stå udenfor, er det nødvendigt med et rygsækovertræk.

Det kan være en kold fornøjelse at sove i telt og en varm sovepose og et godt liggeunderlag kombineret med ekstra varmt tøj er derfor et must. En petroleum/benzin -brænder er ligeledes nødvendig - i hvert fald hvis man vil lave mad og smelte sne udendørs i de kolde vintermåneder.

Det er næsten umuligt at tørre tøj i teltet (i så fald skal det foregå i soveposen!). Derfor er det ekstra vigtigt, at man ikke er unødig våd af sved, når man gør holdt for natten. Samtidig er det næsten uundgåeligt at få kondens i teltet, der sætter sig som rimfrost på inderteltet. Derfor bliver en hytte ofte en kæmommen lejlighed til at få tørret telt og andre ting efter flere teltovernatninger i træk.

Snehule

Der findes flere måder at grave sig ind i sneen på, men de mest komfortable (hvis man ser bort fra bygning af igloo) forudsætter, at man finder en god skavl (hårdtpakket drivé) at grave i. Teknikkerne er udmarket beskrevet i fx Peter Bangs bog om vinterfjeldet.

En ultrænet snehule-graver skal beregne mindst en halv dag, før han har et komfortabelt sted at sove.

Det kræver, at man har gravetøj med (inklusiv graveposer til at tage ud over støvlerne), da det ellers kan blive en våd fornøjelse. Fordelen ved snehule er, at der bliver varmere end inde i teltet. Hvis den er bygget rigtigt, holder man en indendørstemperatur på omkring 0°C uanset vind og vejr udenfor. En snestorm kan hyle, uden at det kan høres inde fra hulen, når den først er lukket! Husk stearinlys til at lyse hulen op.

Kontakter

Den Norske Turistforening: Boks 7 Sentrum, 0101 Oslo. Tel: +47 2282 2800. Den Svenske Turistforening: Boks 25, 10120 Stockholm. Tel: +46 8 790 31 00